

Ohje: Tehtävät liittyvät oheiseen aineistoon. **Valitse viidestä tehtävästä kolme.** Tehtävät arvostellaan pistein 0–6. Vastausta kirjoittaessasi voit lähteä siitä, että lukija tuntee aineiston. Vastauksessa esitetyt havainnot, väitteet ja tulkinnat tulee kuitenkin perustella aineiston avulla. Vastauksen sopiva pituus on noin kaksi sivua. Aloita jokainen vastaus uudelta sivulta. **Anna kullekin vastaustekstillesi otsikko.** Merkitse otsikon eteen myös tehtävän numero. Vastausten tulee olla selvästi ja siististi kirjoitettuja, mutta niitä ei tarvitse kirjoittaa puhtaaksi kuulakynällä tai musteella.

Tehtävät

1. Millä kielen ja tyylin keinoilla Johann Wolfgang von Goethen teoksessa *Nuoren Wertherin kärsimykset* (s. 2) kuvataan päähenkilön tunteita?
2. Reportaasissa sekä tekstit että kuvat ovat tärkeitä. Erittele niiden suhdetta Jussi Sippolan ja Benjamin Suomelan reportaasissa *Kuolemaantuomittu Pelkosenniemi juhlii* (s. 3–6).
3. Olet valmistelemassa esitystä Pelkosenniemestä lukion oppitunnille. Arvioi reportaasin (s. 3–6) käyttökelpoisuutta luotettavan tiedon lähteenä.
4. Miten Katri Valan *Runokirjeessä* (s. 7) kuvataan runon puhujan kokemuksia?
5. Mitä vaikuttamisen keinoja nimimerkki ”Tulevaisuuden toivojen ylpeä äiti” käyttää yleisönosastokirjoituksessaan (s. 8)?

Aineisto

Johann Wolfgang von Goethe: Nuoren Wertherin kärsimykset (katkelma romaanista)....	2
Jussi Sippola, Benjamin Suomela: Kuolemaantuomittu Pelkosenniemi juhlii (reportaasi).....	3–6
Katri Vala: Runokirje (runo).....	7
”Tulevaisuuden toivojen ylpeä äiti”: Kuka päivittäisi peruskoulun nykyaikaan? (yleisönosastokirjoitus).....	8

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

Katkelma romaanista *Nuoren Wertherin kärsimykset*

Taustatietoa:

J. W. von Goethen teos *Nuoren Wertherin kärsimykset* on kirjeromaani. Kirjeet on kirjoittanut Werther, ja ne on osoitettu hänen ystävälleen Wilhelmille, jolle Werther paljastaa rakkautensa toisen kanssa kihloissa olevaan naiseen, Lotteen.

16 p. heinäk.

Ah, kuinka värähtää jokainen veripisara, kun sattumalta käteni hipaisee hänen kättänsä, kun jalkamme koskettavat toisiaan pöydän alla! Minä kahdahan kuin valkean satuttamana, mutta samassa vetää minua jokin salaperäinen voima takaisin jälleen – kummallinen huumaus levittäytyy koko oloni ylle. – Oi, ja viattomassa sielussaan hän ei aavista, kuinka syvästi kaikki nuo tuollaiset pienet tuttavallisuudet koskevat ja repivät minua! Ja jos hän sitten vielä puhellessamme laskee kätensä kädelleni, tai keskustelusta lämmenneenä vetää tuolinsa lähemmä minua, niin että tunnen huulillani hänen taivaisen hengityksensä – on kuin vaipuisin maahan, kuin salaman iskemänä. – Ja Wilhelm, jos nyt joskus kohottaisin käteni tuota taivasta, tuota luottamusta – – sinä ymmärrät mitä tarkoitan. Ei, niin turmeltunut ei sydämeni ole! Mutta heikko! heikko se on! – Ja eikö se silloin ole turmeltunutkin?

Hän on minulle pyhä. Kaikki halut vaikenivat hänen edessään. En tiedä kuinka minun on, kun olen hänen luonaan; on kuin värjyisi ja kärsisi sieluni joka hermoni säikeessä. – On eräs sävellys, jota hän soittaa klaveerillaan ihan enkelin lumolla, niin yksinkertaisesti ja niin henkevästi. Se on hänen lempilaulunsa, ja kun hän vain lyö ensimmäisen sävelenkin siitä, tyyntyy ja tuudittuu mieleni kaikesta ahdistuksesta ja hämmennyksestä ja kaikista kiusaavista ajatuksista.

Uskon kaikki kertomukset soiton muinaisesta taikavoimasta. Kuinka valtaakaan tuo yksinkertainen laulu mieleni! Ja kuinka hän useasti osaa esittää sen juuri sellaisina hetkinä, jolloin minun tekisi mieli ampua kuula otsaani! Sieluni häiriö ja synkeys haihtuu, ja minä hengitän taas vapaammin.

J. W. von Goethe: *Nuoren Wertherin kärsimykset* (1774)
Suom. Volter Kilpi (1904)

Kuolemaantuomittu Pelkosenniemi juhlii

”Ainoa miinus ovat sääsket – ja se, että täällä on vain kaksi naista”, sanoo Juho Tiihonen, 16, Pelkosenniemestä. Jo kuolemantuomion saanut kunta juhlii 350-syntymäpäiviään.

Jussi Sippola HS, teksti

Benjamin Suomela HS, kuvat

Pelkosenniemi

MARIKA METTIÄISEN vatsassa kasvaa ihme.

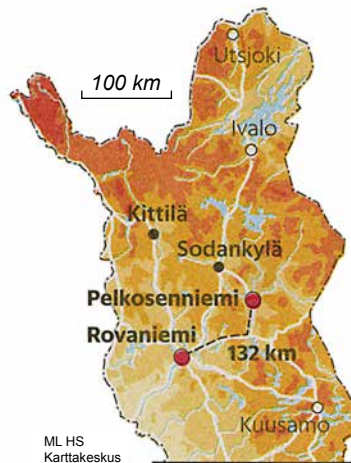
Raskaana olevat nuoret naiset ovat harvinaisuus Lapin Pelkosenniemen kunnassa, jossa asuu nyt 954 ihmistä. Hyvänä vuonna syntyy kymmenkunta lasta.

IHME on sekin, että Pelkosenniemen kunta on ylipäättään hengissä ja juhlii tänään lauantaina 350-vuotisjuhliaan. Monet suuremmatkin kunnat ovat kuolleet ja joutuneet pakkoliitoksiin, mutta Lapin maakunnan pienin kunta porskuttaa.

Mettiäinen on syntynyt ja kasvanut täällä, käynyt opiskele-massa ja töissä muualla, mutta palannut nyt Pelkosenniemelle.

”Kyllä minä tänne toistaiseksi jään. Vaikkei voi tietää, mitä tapahtuu. Tämä on pieni paikka ja kaikki tietävät kaikki, mutta siinä on etunsa. Se on turvallista.”

Mettiäinen työskentelee äitinsä pyörittämällä huoltoasemalla,

parinkymmenen metrin päässä kotoa. Huoltoasema on myös kylän ainoa baari. Työpaikat ovat harvassa. Töihin pitää lähteä muun muassa läheisen Pyhätunturin matkailukeskukseen sekä kaivoksille Sodankylään ja Kittilään, kertoo kunnanjohtaja Erkki Parkkinen.

”Näemme, että siinä on tulevaisuudessa perheille mahdollisuus töihin. Mies kaivoksille ja nainen matkailu- ja hoiva-alalle”, Parkkinen sanoo.

PELKOSENNIEMI on taistellut olemassaolostaan koko 2000-luvun, kun se on kerta toisensa perään julistettu kriisikunnaksi, jonka pitäisi yhdistyä Sodankylän tai Kemijärven kanssa. Kyläläiset ovat silti halunneet pitää Pelkosenniemen itsenäisenä, ja nyt kunnan talous on kunnossa.

”Meillä on itsepäisyyttä ja tervettä itsetuntoa”, Parkkinen sanoo.

Sen huomaa. Kylällä kotinsa pihalla aurinkoa ottaa mies nimeltä Rauli Kullervo, joka kertoo olevansa ”Pelkosenniemen viisain ja rehellisin mies”.

”Pelkosenniemi on hieno paikka, saakeli, kun puhtaana pidetään. Vaikka ei ole pankkiaakaan, niin kyllä täällä raha liikkuu. Täällä pärjää, kun on kohtalaisen selvin päin, eikä konttaa tuolla kaduilla”, hän sanoo.

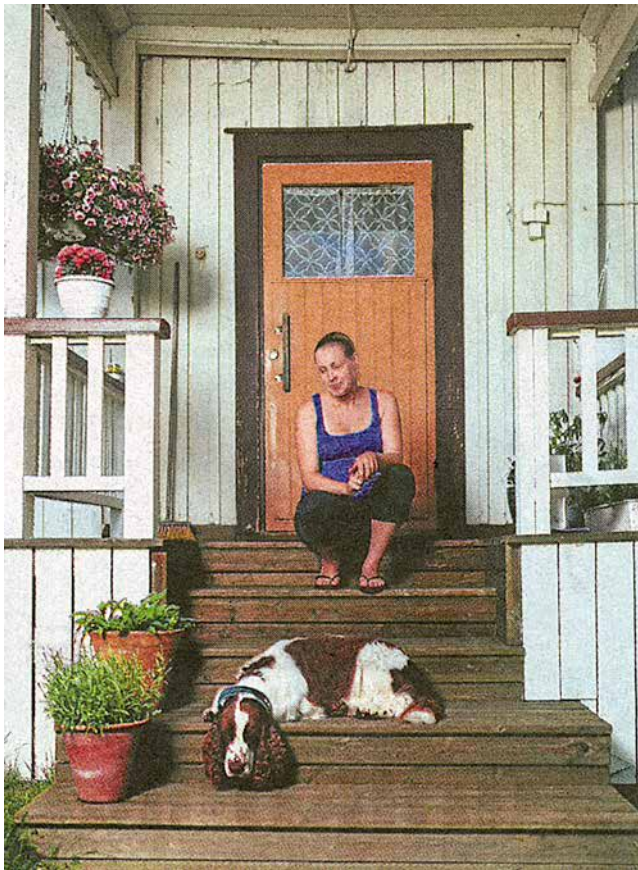
Kullervosta puhutaan kylänraitilla, että hän olisi sukua kylän kuuluisimmalle miehelle.

”Tytärkin sanoi vuonna 1999, että olen Andy McCoyn sukulainen, mutta en minä voi olla. En tiedä.”

Rocktähti Andy McCoy syntyi Pelkosenniemellä vuonna 1962.

Rauli Kullervo nautti auringosta ja pienestä pullostä, jonka hän sai lahjaksi ukrainalaisilta marjanpoimijoilta. Pelkosenniemeä Kullervo ylistää. "Täällä tuntevat kaikki toisensa", hän huutaa.

Marika Mettiäinen ajatteli nuorena, että hän haluaa pois Pelkosennieltä niin pian kuin mahdollista. Ja sen hän tekikin, mutta palasi.

Viisi vuotta sitten torille pystytettiin McCoy'n patsas. Lauantaina patsas saa seuraa, kun kylä paljastaa Pelkosenniemen ensimmäisen uudisasukkaan Paa-
vali Pelkonen muistomerkin.

Pelkosenniemen 350-vuotispäivä on laskettu siitä, kun Paa-
vali Pelkonen tietävästi muutti ilman lupaa alueelle.

Historiaa on mukava muistella, kun tulevaisuus näyttää epävarmalta. Vaikka talous on kunnossa, se saattaa romahtaa, ellei kunta saa uusia veronmaksajia.

"Jos nuoria ei saada tänne, ei tämä kunta pitkälle pötki", kiteyttää Marika Mettiäinen.

MONET nuoret kuitenkin pohtivat jäävänsä kylään, kuten Juhon Tiihonen, 16 ja veljekset Tuomas, 18 ja Samuli Mettiäinen, 20. Opiskelujaan he ovat hoitaneet Rovaniemellä ja jossain vaiheessa tekisi mieli asua isommissa kaupungeissa, mutta paluu Pelkosenniemelle ei tunnu mahdolliselta.

"Ainoa miinus täällä ovat sääsket – ja se, että täällä on vain kaksi naista", hän naurahtaa.

"Siis meidän porukassa. Siksi pitääkin käydä isoilla kylillä, Kemijärvellä ja Rovaniemellä", Samuli Mettiäinen tarkentaa.

Rovaniemelle on matkaa 133 kilometriä, joten baari-ilta vaatii usein erikoisjärjestelyjä: taksin, kuskin tai majapaikan. Ja vaikkei kaupunkiin pääsisi, Pelkosenniemelläkin riittää tekemistä.

"Sitä pitää vain keksiä", sanoo Tiihonen.

Aarne Pesonen, 82, perusti kaupan Pelkosenniemen kylälle vuonna 1955, kun hän oli 23-vuotias. "Silloin kävi kauppa." Vaimo Sirkka Pesonen, 82, on auttanut läpi vuosien. He työskentelevät yhä kaupassa omaksi ilokseen eivätkä pyydä palkkaa. Kauppiaana toimii nykyään pariskunnan tytär. "Ilman Pyhätunturia Pelkosenniemen tilanne olisi surkea. Vuotoksen allas olisi ollut lottovoitto", sanoo Aarne Pesonen.

Juho Tiihonen, 16, Tuomas Mettiäinen, 18, ja Samuli Mettiäinen, 20, kaipaavat harrastusmahdollisuuksia. "Jos haluat pelata vaikka jalkapalloa tai jääkiekkoa, Kemijärvelle pitää lähteä", Tiihonen sanoo.

Esko Mäkitalo, 55, istui huoltoaseman terassilla Pelkosenniemen kylällä, jossa hän on syntynyt ja kasvanut. Viereisellä torilla on hänen serkkunsa Andy McCoyn patsas. "Ei se patsas minua haittaa. En ole sitä vielä polttanut", hän nauraa. Mäkitalo kertoo, että parasta Pelkosenniemellä on tuttu ryyppyremmi. "Mutta sekin alkaa harventua, kun kavereita lähtee vierestä. Se on huono juttu."

Tausta

Pelkosenniemi luottaa Pyhätunturiin

PELKOSENNIEMI hilasi taloutensa kuntoon säästöillä ja panostamalla muun muassa läheiseen Pyhätunturiin. Tunturin hisseihin ja rinteisiin on tehty miljöönnainvestoinnit, jotta rinteessä voitaisiin järjestää jopa pujottelun maailmancupin kisoja.

Työpaikkoja ja verotuloja tuo vuonna 2012 Pyhä-Luostolle avattu luonto- ja kulttuurikeskus Naava, jossa kävi viime vuonna yli 90 000 vierailijaa. Lisäksi lähialueella tutkitaan kolmatta vuotta nikkeli-, kupari- ja platinaesiintymää, mikä työllistää nyt kymmenkunta pelkosenniemeläistä.

"Se vastaa 500 hengen työpaikkaa Rovaniemellä", sanoo kunnanjohtaja **Erkki Parkkinen**.

PELKOSENNIEMIEN asukasluku on pysynyt viime vuodet hieman alle tuhanessa, mikä on taannut hyvät valtionosuudet: yli 4 000 euroa per asukas, kun koko maan tasolla luku on keskimäärin 1 500 euroa.

Kunnallistalouden emeritusprofessori **Pertti Meklin** uskoo, että Pelkosenniemi säilyy itsenäisenä jatkossakin.

"Jos Pelkosenniemen väestöpohja olisi Satakunnassa, sillä ei olisi kovin pitkä elämänskaari. Mutta Lapissa kuntien välimatkat ovat niin pitkät, ettei ole paljon hyötyä, että kunta liittyisi toiseen pieneen kuntaan, sillä palvelut pitää kuitenkin järjestää lähelle. Pyhätunturi on todella tärkeä."

MONET pelkosenniemeläiset haikailevat pitkään kaavailtuun Vuotoksen altaan perään. Joulukuussa 2002 korkein hallinto-oikeus päätti, että energiyhtiö Kemijoki ei saa rakentaa Vuotoksen tekoallasta Pelkosenniemelle, koska allas vahingoittaisi ainutlaatuisuista suoluontoa. Pelkosenniemen kuntapäätäjät eivät enää jaksanut pohtia, sanoo Parkkinen.

"Keskitymme muihin asioihin."

Jussi Sippola

RUNOKIRJE

Tänä aamuna heräsin suuressa kaupungissa.
Meren rannalla kohisi tori
täynnä hedelmiä, vihanneksia ja kukkia.
Suuri, valkea laiva
vei minut pieneen kaupunkiin,
joka oli täynnä kosteita ja kuumia puutarhoja.
Nyt olen kaukana talossa,
jonka pihalla kypsyvät omenat
ja kirkkaat, kirpeät kirsikat.
On miltei pimeää.
Mutta taivas leimuaa äänettömänä ja ihanana.
Olen uupunut kaikesta,
mikä on ollut ja on.
Muistan näännyttävät päivät suurissa metsissä
ja tupakkain tuoksun hievahtamattomina öinä
keltaisessa kuutamossa.
Muistan pitkät ruskeat jäsenesi
ja sielusi – yhtä kultanruskean kuin silmäsi –
jonka tuoksu on lempeä ja raskas,
ja ikävöin sinua niin.

Katri Vala, *Sininen ovi* (1926)

Kuka päivittäisi peruskoulun nykyaikaan?

Minulla on kaksi tytärtä. Molemmat ovat älykkäitä, hauskoja ja koulussa kiitettävästi menestyviä.

Toinen on perinteisellä tavalla koulun ihanneoppilas: iloinen, aktiivinen, ohjeita noudattava ja tunnollinen. Toinen taas on luova ja kaoottinen oman tiensä kulkija – opettajan näkökulmasta innostuva häirikkö.

Ihanneoppilas saa opettajalta usein myönteistä palautetta, jonka lämmössä kasvatustehävässään selvästi onnistuneiden vanhempienkin on mukava paistatella, kun taas luovan ja hulvattoman oppilaan saama palaute on hyvästä opintomenestyksestä huolimatta pääosin kielteistä. Tämän oppilaan vanhempainvarteissa ja vanhempainilloissa rivien välistä voi lukea viestin siitä, että vanhemmat voisivat hieman tsemptata kasvatustehtävässään.

Ihanneoppilas äänestetään oppilaskuntaan ja hänelle myönnetään hyvä kaveri -stipendi, kun taas opettajan hermoja koettelevan häirikön saama palaute koskee sitä, että hän puhuu liian kovaa ja väärissä paikoissa ja haluaa tehdä asiat aina omalla tavallaan, joka lopputuloksen onnistuneisuudesta huolimatta on aina väärä.

Kun mallioppilas kirjoittaa aineen, hän saa siitä runsaasti hyvää palautetta pienistä virheistä huolimatta. Kun taas kovaääninen kielellisesti lahjakas tarinankertoja kirjoittaa huikean hyvän, käytännöllisesti katsoen virheettömän monisivuisen aineen, lopussa lukee 9 ja huomautus melko mitättömästä pilkun käyttöön liittyvästä seikasta. Ei sanaakaan upeasta juonesta, hyvästä kielenkäytöstä tai selkeästä rakenteesta.

Olen toki iloinen ihanneoppilaan saamasta myönteisestä palautteesta, joka on omiaan hellimään hänen jo muutenkin hyvää ja tervettä itsetuntoaan. Samalla olen kuitenkin hieman huolissani niistä monista peruskoululaisista, joilla olisi lahjoja ja älyä loistaa tulevaisuuden parhailla paikoilla, mutta joille peruskoulu lähettää toistuvasti viestiä siitä, että he eivät kelpaa ennen kuin oppivat "olemaan ruodussa".

Mutta kun tulevaisuuden Suomi kaippaa niiden kiltisti ja kuuliaisesti ohjeita noudattavien lisäksi myös niitä kyseenalaistajia, jotka osaavat katsoa asioita uudesta näkökulmasta. Suomessa on upea peruskoulujärjestelmä, kunpa vain joku luovasti ajatteleva innovaattori osaisi päivittää sen 2000-luvulle.

Tulevaisuuden toivojen ylpeä äiti

Julkaisemme kirjoituksen poikkeuksellisesti nimimerkillä.

Helsingin Sanomat, Mielipide-palsta 31.8.2014